

Dr. Lukács János

ELLENŐRZÉSI ESETTANULMÁNYOK

Budapest, 2020.

Szerző és szerkesztő:
© Dr. Lukács János

Lektor:
Dr. Veit József

ISBN 978-963-9878-61-7

A kiadvány szerzői jogi védelem alatt áll, arról való másolat készítése
– a kiadó előzetes írásbeli engedélye nélkül – tilos!
A kiadvány jogosulatlan másolása és felhasználása bűncselekmény.

Kiadja a
© Magyar Könyvvizsgálói Kamara
Oktatási Központ Kft.
Budapest, 2020.
Felelős vezető: dr. Lakrovits Elvira
Borítóterv: Digitaltosh Kft.

A kiadványt újrahasznosított papírra nyomtattuk.

Készült a Prospektkop Nyomdában.

Tartalomjegyzék

Előszó.....	7
1. Kreatív számvitel, véletlen hiba, szándékos csalás.....	9
1.1. Véletlen hibák.....	9
1.2. Szándékos csalások.....	11
1.2.1. A világ legnagyobb szélhámosai.....	12
1.2.2. Pilóta- vagy piramisjátékok.....	13
1.3. A csalások előfordulásának csökkentési lehetőségei.....	14
2. Kiemelt nemzetközi botrányok	17
2.1. Az Enron ügy.....	17
2.1.1. Az Enron csődbemenetelének rövid története.....	18
2.1.2. Az Enron ügy tanulságai	18
2.2. A WorldCom ügy	20
2.3. A Parmalat ügy	21
2.4. A Lehman Brothers ügy.....	23
3. Kiemelt magyar botrányok	25
3.1. A Postabank ügy	25
3.2. A Kulcsár ügy	26
3.3. A DT Diamond ügy	28
3.4. A Baumag ügy	29
3.5. A Globex ügy.....	31
3.6. A Pannonplast ügy.....	31
3.7. Az Egymásért ügy	32
3.8. A Zuschlag ügy.....	33
3.9. A Hagyó ügy.....	33
3.10. Bukott brókerek, védtelen befektetők.....	35
4. Igazságügyi könyvszakértői esetek	45
5. A pénzügyi válság könyvvizsgálati tanulságai	49
5.1. A könyvvizsgálat szerepének változása a pénzügyi válság hatására	49
5.2. A könyvvizsgálói szakma felelőssége és feladatai a megrendült bizalom helyreállításában ..	53
5.2.1. Felelős-e a könyvvizsgáló a válságért?.....	53
5.2.2. A könyvvizsgálattal szembeni új elvárások és kihívások	54
5.2.3. Koncentráció és piaci struktúra.....	57
5.3. Közérdek a kiváló minőségű, hasznos könyvvizsgálat.....	59
5.3.1. A könyvvizsgálói piac alakulása.....	59
5.3.2. A könyvvizsgálat reformja.....	60
5.3.3. Javaslatok a könyvvizsgálati kör kiszélesítésére.....	62
5.4. A kamara és a könyvvizsgálat szerepe és lehetőségei a változó hazai jogszabályi környezetben	63
5.5. Révbe ér a könyvvizsgálat nemzetközi reformja.....	67
6. Értékhatar-emelés = bürokráciacsökkentés?	69
6.1. Vélemények az értékhatar-emelésről.....	71
6.2. Nagyot bukhat az állam a könyvvizsgálat értékhatarának emelésén	72
6.3. A könyvvizsgálati értékhatar emelésének várható hatásai.....	73
6.4. Öngól lehet az újabb könyvvizsgálati enyhítés.....	78
6.5. Az Európai Unió új irányelve a számvitelről.....	79

7. Könyvvizsgálati tapasztalatok egy felmérés tükrében.....	83
8. Vagyoneértékelés.....	93
8.1. Vagyoneértékelés elméleti alapjai.....	93
8.2. A vagyoneértékelési módszerek fajtái.....	95
8.2.1. Eszközalapú vagyoneértékelés.....	95
8.2.2. Üzletértékelés.....	96
8.3. Vagyoneértékelési módszerek előnyei és hátrányai.....	97
8.4. Vagyoneértékelés meghatározott helyzetekben.....	99
8.4.1. Az apport értékének meghatározása.....	99
8.4.2. Vagyoneértékelés az üzleti év végén.....	100
8.4.3. Vagyoneértékelés adásvétel esetén.....	102
8.4.4. Vagyoneértékelés tőke kivonás esetén.....	102
8.4.5. Vagyoneértékelés átalakuláskor.....	103
8.4.6. Forgalmi érték és szokásos piaci ár meghatározása.....	103
8.5. Egyes vagyonerészek értékelése.....	104
8.5.1. Az immateriális javak értékelésének problémái.....	104
8.5.2. Tárgyi eszközök értékelési szempontjai.....	105
8.5.3. Befektetések, értékpapírok értékelési szempontja.....	107
8.5.4. Készletek értékelési szempontjai.....	108
8.5.5. Követelések értékelési szempontjai.....	108
8.5.6. A kötelezettségek értékelési szempontjai.....	109
8.6. Vagyoneértékelés dokumentálása.....	109
8.7. Gyakorlófeladatok a vagyoneértékeléshez.....	110
8.8. Egy ingatlan értékbecslési szakvélemény minta.....	111
9. Due Diligence.....	113
9.1. Üzletrészásárlást megelőző átvilágítás.....	113
9.2. Egy átvilágítás megállapításai.....	118
10. Felelősség, bizalom, minőség és függetlenség.....	119
10.1. Mérhető-e a függetlenség, és hogyan hat a beszámoló valóságára?.....	122
10.2. A könyvvizsgáló felelőssége.....	125
10.3. A könyvvizsgálók etikai (fegyelmi) ügyei.....	127
11. A könyvvizsgálók minőségellenőrzése.....	133
11.1. Közfelügyeleti ellenőrzés.....	133
11.2. Kamarai ellenőrzés.....	137
12. Adóellenőrzés.....	143
12.1. Egy építőipari vállalkozás adókockázatai.....	144
12.2. Adóellenőrzések során észlelt hiányosságok.....	145
12.3. Kivonat egy adóellenőrzési jegyzőkönyvből.....	146
12.4. Társasági adó ellenőrzése.....	147
12.5. Általános forgalmi adó ellenőrzése.....	147
12.5.1. A szolgáltatások teljesítési helye.....	147
12.5.2. Nemzetközi személyszállításához kapcsolódó áfa mentesség.....	148
12.5.3. Láncügyletek.....	148
12.5.4. Végleges pénzeszközátadás.....	149
12.5.5. Visszaigényelhető áfa kritikus esetei.....	150
13. Gazdasági rendőrség/adónyomozók.....	151
13.1. Al Capone szindróma.....	151
13.2. A gazdasági bűnözés fogalma.....	151
13.3. Szakértelem a gazdaságvédelmi munkában.....	155
13.4. A gazdasági bűnözés jelentősége.....	157
13.5. Gazdasági bűnügyek elhúzódsának okai.....	158

14. A kiegészítő melléklet ellenőrzése	159
14.1. Tesztkérdések a kiegészítő melléklet ellenőrzésére.....	161
14.2. Feladatok a kiegészítő melléklet ellenőrzésére.....	163
14.3. A cash flow-kimutatás ellenőrzése I.....	164
14.4. A cash flow-kimutatás ellenőrzése II.....	166
14.5. A cash flow-kimutatás ellenőrzése III.....	168
15. A nyitó mérleg ellenőrzése.....	171
15.1. A devizanemváltás ellenőrzése I.....	171
15.2. A devizanemváltás ellenőrzése II.....	172
16. Egyes vagyონrészek ellenőrzése	173
16.1. Az immateriális javak ellenőrzése.....	173
16.1.1. Az immateriális javak ellenőrzésével kapcsolatos feladatok.....	173
16.2. A tárgyi eszközök ellenőrzése.....	174
16.2.1. A tárgyi eszközök ellenőrzésével kapcsolatos feladatok I. (megoldással).....	177
16.2.2. A tárgyi eszközök ellenőrzésével kapcsolatos feladatok II.....	178
16.3. A részesedések és az értékpapírok ellenőrzése.....	179
16.3.1. A részesedések és az értékpapírok ellenőrzésével kapcsolatos feladatok.....	180
16.4. A készletek ellenőrzése.....	181
16.4.1. A készletek ellenőrzésével kapcsolatos feladatok I.....	182
16.4.2. A készletek ellenőrzésével kapcsolatos feladatok II.....	182
16.5. A követelések ellenőrzése.....	183
16.5.1. A követelések ellenőrzésével kapcsolatos feladatok I.....	184
16.5.2. A követelések ellenőrzésével kapcsolatos feladatok II.....	185
16.5.3. A követelések ellenőrzésével kapcsolatos feladatok III.....	186
16.6. A céltartalékok és a kötelezettségek ellenőrzése.....	187
16.6.1. A céltartalékok és a kötelezettségek ellenőrzésével kapcsolatos feladatok I.....	187
16.6.2. A céltartalékok és a kötelezettségek ellenőrzésével kapcsolatos feladatok II.....	188
17. Az eredménykimutatás ellenőrzése.....	191
17.1. Az eredménykimutatás ellenőrzésével kapcsolatos feladatok I. (megoldással).....	191
17.2. Az eredménykimutatás ellenőrzésével kapcsolatos feladatok II.....	193
18. A beszámoló ellenőrzése.....	197
18.1. Egy kockázati tőketársaság könyvvizsgálata.....	197
19. A könyvvizsgálói jelentés ellenőrzése	201
19.1. A jelentésben elkövetett hibák megkeresése I.....	201
19.2. A jelentésben elkövetett hibák megkeresése II. (megoldással).....	202
19.3. Minősített jelentések I.....	203
19.4. Minősített jelentések II.....	203
19.5. Könyvelési hibák.....	204
20. Minta vizsgafeladatok.....	205
20.1. „A” vizsgafeladat.....	205
20.2. „A” vizsgafeladat megoldása.....	210
20.3. „B” vizsgafeladat.....	214
20.4. „C” vizsgafeladat.....	217
20.5. „D” vizsgafeladat.....	220
Felhasznált irodalom.....	223

„Minden lehetséges, de semmi sem bizonyos.”
(Václav Havel)

Előszó

Jegyzetünkben a gazdasági bűncselekmények, csalások, csődök, felszámolások, adóellenőrzések, vagyonértékelések, átvilágítások, véletlen és szándékos könyvelési hibák, valamint könyvvizsgálói kockázatok olyan gyakorlati eseteit mutatjuk be, amelyekkel kapcsolatban maga az élet bizonyította be az ellenőrzés fontosságát. Célunk, hogy a számos elgondolkodtató megtörtént, illetve fiktív esettanulmány érdekes, izgalmas és tanulságos példáit feldolgozva segítsük a felkészülést az ellenőrzési, felügyeleti, könyvvizsgálói szakmára, hangsúlyozzuk a tisztesség és becsület fontosságát, erősítsük a szakma iránti elkötelezettséget, az erkölcsi tartást, a hitet és a hivatástudatot.

Mind a társadalom, mind a törvényhozás arra törekszik, hogy ami a közzel, közélettel kapcsolatos, az egyben nyilvános és ellenőrizhető is legyen. Az elszámoltathatóság előfeltétele az átláthatóság, a közzététel pedig a belső és külső kontrollok megléte, a közzétételre kerülő információk ellenőrzöttsége. Vannak országok, ahol állampolgári kötelesség és teljesen elfogadott gyakorlat, hogy ha valaki a közéletet sértő, törvénytelen magatartással, csalással, sikkasztással, pozícióval való visszaéléssel, korrupcióval vagy pénzmosásra utaló jelekkel találkozunk, akkor azt jelzi a vezetés, a tulajdonosok és/vagy a hatóságok, felügyeletek felé. A közélet megtisztulásához mindenkinek hozzá kell járulni valamivel, mert meggyőződésem, hogy hazánk versenyképessége és gazdasági mutatói a magas korrupciós kockázatok csökkentése nélkül nem javíthatók.

Az új évezred legnagyobb pénzüpi válsága a Lehman Brothers befektetési bank 2008 szeptemberében bekövetkezett összeomlásával kezdődött az Amerikai Egyesült Államokban, majd hihetetlen gyorsasággal a globális pénzüpi piacok általános bizalmi válságává szélesedett, melynek nyomán egy több évig tartó recesszió, gazdasági hanyatlás, pangás és depresszió bontakozott ki. Ha a politikusok és a szakértők időben felfigyeltek volna az itt-ott felbukkanó gondokra, diagnosztizáltak és megfelelő terápiás kezelést alkalmazva leküzdötték volna a helyi problémákat, akkor nem alakultak volna ki krízishelyzetek, és a válság nem gyűrűzött volna lavinaszerűen tovább az egész világ gazdaságára.

Hazánkban a jogszabályon alapuló, tehát kötelező könyvvizsgálat értékhatárának 2012-től a duplájára, 2014-től pedig a triplájára emelésével a mikrovállalkozások adminisztrációs terhei ugyan csökkentek, de fennáll a veszélye annak, hogy könyvvizsgálói ellenőrzése nélkül romolhat ezen társaságok üzleti információinak, adatainak megbízhatósága, minősége, ezáltal csökkenhet a piaci szereplők bizalma is a pénzügyi kimutatásaik iránt. Ezzel a „költségmegtakarító” intézkedéssel és az önkormányzati beszámolóknak könyvvizsgálatának eltörlésével nem valószínű, hogy növekedni fog az ország GDP-je, ugyanakkor az ellenőrzés hiánya jelentősen kockáztathatja a költségvetési adóbevételek befolyását és a piac tisztaságát.

Egyesek szerint (lásd *Szakma* 2011. novemberi száma) az értékhatár-emeléssel „a piac tisztul, felértékelődik a valódi értéket nyújtó könyvvizsgálat”. A szerzők következtetése azonban a legalapvetőbb közgazdasági törvényszerűségnek mond ellent: ha a kereslet csökken, a kínálat pedig nő, akkor az árak általában csökkennek, és nem emelkednek.

Ilyen és ehhez hasonló problémákkal foglalkozik tehát jegyzetünk. Remélhetőleg e rövid előszóval is sikerült felkelteni mindenki érdeklődését!

A szerző